

Panorama knih**Sociologie jako umění
Možného***

Zvláštní číslo sborníku je věnováno životnímu jubileu významné osobnosti naší univerzity – prof. I. Možného. Inspiraci slavnými Nového „nekrology na živé“ tu nezapře úvodní slovo R. Marady i čtveřice textů z oddílu Osobní vzpomínky (Střítecký, Librová, Sirovátka, Plaňava). Každý z nich po svém tu vyjadřuje osobní vztah k jubilatovi – ovšem v kontextech proměn doby. Plaňavův text mimo to tvoří vydařený pendant k Rabušicově stati kriticky bilancující prognostickou hodnotu Možného monografie *Moderní rodina*.

Podobné porovnání dneška s určitou etapou naší minulosti podává také článek P. Mareše a L. Bánovcové. Tentokrát je ústřední zkoumanou otázkou spokojenost se zaměstnáním. Autoři srovnávají výsledky sociologického šetření z roku 1967 s dnešním stavem. S užitím stejných otázek – a ovšem za značně změněných společenských podmínek (proměny na trhu práce, nezaměstnanost, rozdělení státu) – tu autoři nabízejí zajímavý a doložený pohled na relativně stabilní i proměnlivější stránky poměru našich občanů k vykonávané práci.

Srovnání s předcházejícím obdobím přináší i text I. Nosála. Autor nejprve stručně a přehledně traktuje rozvoj speciálního odvětví – sociologie dětství. Odtud se pak dostává k prezentaci vlastního šetření, které bylo postaveno na relativně malém vzorku pamětníků. I. Nosál srovnává vzpomínky na dětství u dvou následujících generací doplněné o jejich názor na dnešní situaci. Cílem je srovnání fenoménu dětství za socialismu a dnes. V tomto kontextu je pak položena otázka, zda dnešní „ztráta nevinnosti“ není návratem středověké představy o dětství.

Sborník dále obsahuje překlad přednášky P. Bourdieua *Reprodukční strategie a formy nadvlády*. Ústřední otázka trvání sociálního řádu je zde podrobena zkoumáním z hlediska realizace jednotlivých typů strategií, reprodukujících složky sociální struktury. Nesporně zajímavý mnohoúrovňový rozměr textu je

poněkud umenšen obtížným stylem, kde dominují neúnosně dlouhá a překombinovaná souvětí. Čtenář proto jistě ocení zařazení vysvětlujícího komentáře (Szaló, Katrňák).

Několik dalších textů má jako časové východisko přelomový rok 1989. Na slavné Možného práci *Proč tak snadno...* je založen referát D. Ryšavého. Esej P. Machonina nabízí úvahu o pravých aktérech „sametové revoluce“ a M. Gregor přemýšlí kriticky o současném paradoxním nadbytku i nedostatku svobody a o možnostech fakticky ovlivňovat společenské dění.

Polistopadovému vývoji naší sociální reformy je věnován příspěvek J. Večerníka. Autor nejprve kriticky analyzuje rozličné funkce (včetně represivní) socialistického státu. Odtud směřuje poměrně typicky ke srovnání doktrín a ideologií polistopadového politického spektra a zamýšlí se nad důvody stagnace zásadní reformy (zde hlavně redukce) sociálního systému. Spíše než sociologickou analýzu však nabízí ideologickou komparaci, nepřekračující obligátní publicistickou úroveň. Naopak Musilova stať přináší velmi konkrétní a zároveň čtivě napsaný pohled na realizaci služeb sociální práce. Působivý překlep v názvu příspěvku (viz obsah sborníku) funguje jako kouzlo nechtěného v tomto hodnocení různých variant vztahu sociálního pracovníka k jeho klientům.

Blok stať uzavírá H. Librová textem *Ekologický luxus v zahradě*; jde o dosti proklamativní oslavu zahrádkářství (nikoliv zahradnictví). Je otázkou, zda soudobá módnost soukromého zelinářství je skutečně výrazem „vážného promyšlení environmentálních témat“; tento postulat by si jistě zasloužil hlubší průzkum. Stať je však nesporně čtenářsky atraktivní svým stylem i zprostředkováním pohledu na situaci ve Francii.

Celý sborník můžeme považovat za pozoruhodné a podnětné svědectví o naší soudobé sociologii, kterou svou celoživotní prací spoluutváří také prof. I. Možný. Sborník je více než důstojným dárkem k jeho významnému životnímu jubileu.

P. JEMELKA

* K sedmdesátinám brněnského sociologa. Sborník prací Fakulty sociálních studií brněnské univerzity. Sociální studia 8 – speciální číslo. MU Brno 2002, 182 s.